

บทที่ 1

การลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน

ในสถานการณ์ปัจจุบัน การติดต่อสื่อสารของมนุษยชาติทำได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น และท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ที่แผ่ขยายครอบคลุมไปเกือบทุกที่ของโลก ทำให้โลกนี้เปรียบเสมือนสังคมที่ไร้พรมแดนและไร้รัฐมากขึ้นทุกที โดยพิจารณาจากข้อเท็จจริงของการโยกย้ายถิ่นฐานข้ามชาติ ไปมาระหว่างประชากรประเทศต่างๆ ที่นับวันจะทวีมากขึ้นเรื่อยๆ โดยจะมีทั้งผู้โยกย้ายถิ่นฐานข้ามชาติทั้งที่ถูกกฎหมาย (มีหนังสือเดินทาง) และลักลอบเข้าเมือง (ไม่มีหนังสือเดินทาง) จึงทำให้เกิดปัญหาในการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน ซึ่งประเทศต่างๆ ในโลกนี้กำลังได้รับผลกระทบจากการกระทำเช่นนี้

ดังนั้นในการศึกษาบทนี้ จึงเน้นศึกษาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน โดยเริ่มพิจารณาจากความหมายของการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน ทั้งในความหมายระหว่างประเทศและในความหมายของประเทศไทย เหตุปัจจัยของการย้ายถิ่นฐาน การลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานในลักษณะองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ผลกระทบของการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน และปัญหาข้อกฎหมายจากการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน

1.1 ความหมายของการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน

การลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐานเป็นปัญหาที่มีสาเหตุมาจากการเดินทางเข้าออกประเทศต่างๆ ซึ่งเป็นการกระทำความผิดที่เกิดจาก คนต่างด้าวซึ่งเป็นบุคคลที่มีสัญชาติของประเทศหนึ่งต้องการเดินทางมายังอีกประเทศหนึ่ง แต่เนื่องจากสิทธิของคนต่างชาติที่จะเข้าไปในรัฐดินแดนของรัฐอธิปไตยอีกรัฐหนึ่งๆ นั้นเกิดได้จากการอนุญาตของรัฐเจ้าของดินแดนนั้น โดยมีกลไกทางกฎหมายรองรับ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กฎหมายในระดับพระราชบัญญัติที่เรียกว่า Immigration Act ซึ่งมีกฎหมายในระดับรองลงมา คือ ระดับกฎระเบียบ ที่เรียกว่า Immigration Regulations และกฎหมายหรือกฎหมายในระดับรองลงมาเป็นลำดับรองรับเป็นทอดๆ¹ ซึ่งโดย

¹ พัชรวาลย์ วงศ์บุญสิน และคณะ, การย้ายถิ่นข้ามชาติกับการพัฒนาการทรัพยากรมนุษย์ในอาเซียน : นโยบาย และผลกระทบ, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), น. 5.

ส่วนใหญ่แล้วกฎหมายภายในของแต่ละประเทศจะกำหนดเอาไว้ซึ่งมีขั้นตอนยุ่งยาก ดังนั้นการหลบหนีเข้ามายังอีกประเทศหนึ่งโดยมิได้ปฏิบัติตามกฎหมายเข้าเมืองของประเทศนั้นๆ จึงเป็นทางเลือกอีกวิธีหนึ่งที่ทำให้คนเหล่านี้สามารถเข้ามายังอีกประเทศหนึ่งได้

1.1.1 การลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานในความหมายระหว่างประเทศ

ความหมายของการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานตามความหมายระหว่างประเทศได้มีการกำหนดความหมายของคำนี้ไว้เฉพาะในพิธีสาร² โดยให้ความหมายของ การลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน² หมายถึง การจัดให้มีการเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายของบุคคลใดบุคคลหนึ่งซึ่งมิใช่คนชาติของ/หรือผู้มีถิ่นที่อยู่ถาวรในรัฐภาคีที่เข้าไปนั้นเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงินหรือผลประโยชน์ทางวัตถุอื่นจากการนั้น ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม

1.1.2 การลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานในความหมายของประเทศไทย

เมื่อพิจารณาจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเข้าเมืองของประเทศไทยแล้ว ซึ่งได้แก่พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 (ต่อไปในรายงานฉบับนี้จะใช้คำว่า พรบ. คนเข้าเมือง) คำนิยามคำต่างๆ ในมาตรา 4 ที่เกี่ยวข้องกับการเข้าเมืองนั้น มิได้ให้ความหมายของคำว่า การลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานไว้ แต่จากการศึกษาพบว่า ได้มีการให้ความหมายของคำว่า ลักลอบขนคนเข้าเมือง หมายถึง นำพาหรือขนคนเข้าประเทศโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือทำการ ด้วยประการใดๆ อันเป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่คนต่างด้าวให้เข้าเมืองโดยไม่ได้รับอนุญาต³

การลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน เป็นการลักลอบเดินทางเข้าประเทศโดยผิดกฎหมายรูปแบบหนึ่ง ซึ่งการลักลอบเดินทางเข้าประเทศโดยผิดกฎหมาย หรือการพำนัก พักอาศัยอยู่ในประเทศโดยผิดกฎหมายนั้นเกิดขึ้นได้ในหลายรูปแบบ ได้แก่

1. การเดินทางเข้าประเทศโดยไม่ผ่านช่องทางที่กำหนด

² MPS, Article 3 (a)

³ พิศวาท สุขธนพันธุ์, รายงานสรุปผลการวิจัยเรื่อง มาตรการในการแก้ไขปัญหาการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่น(พิธีสารเพื่อการต่อต้านการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานทางบก ทางทะเล และทางอากาศ), (กรุงเทพมหานคร: สถาบันกฎหมายอาญาสำนักงานอัยการสูงสุด, 2548)

2. การเดินทางเข้าประเทศโดยอาศัยขบวนนำพาหรือที่รู้จักกันในนามของ การลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน (smuggling)
3. การอยู่เกินกำหนดที่ได้รับอนุญาต (visa over stay)
4. การปฏิบัติผิดเงื่อนไขวีซ่า (breach the conditions of their visa) เช่น ได้รับวีซ่านักท่องเที่ยวแต่กลับเข้ามาหางานทำ⁴

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน คือ การนำพาบุคคลที่ประสงค์จะเดินทางเข้าไปยังประเทศอื่นเพื่อความมุ่งประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งโดยไม่ผ่านช่องทางและวิธีการตามกฎหมายของประเทศนั้นๆ ได้กำหนดไว้

1.2 เหตุปัจจัยของการย้ายถิ่นฐาน

กระแสการย้ายถิ่นฐานข้ามชาติได้เปลี่ยนรูปแบบไปจากเดิมมาก คือ มิได้เป็นเพียงกระแสจากประเทศยากจนไปสู่ประเทศร่ำรวย และจากประเทศที่มีลักษณะเผด็จการไปสู่ประเทศที่มีเสรีภาพทางการเมืองเท่านั้น แต่การย้ายถิ่นฐานระหว่างประเทศกำลังเปลี่ยนแปลงไป หลายประเทศที่เคยเป็นประเทศส่งออก (sending countries) แรงงานข้ามชาติกลับเปลี่ยนเป็นประเทศรับแรงงาน (receiving countries) ได้แก่ ประเทศอิตาลี สเปน และประเทศไทย และได้เกิดประเทศปลายทางใหม่หลายแห่งขึ้นมา เช่น ประเทศในแถบตะวันออกกลาง ไต้หวัน ญี่ปุ่น ฮองกง เป็นต้น⁵

การลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายอาจเกิดจากสาเหตุหลายประการ ซึ่งสถานการณ์ที่แตกต่างกันทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและทรัพยากรธรรมชาติ ได้นำไปสู่ความแตกต่างของแต่ละประเทศ ความกดดันในประเทศยากจน หรือเป็นปัจจัยผลักดัน (push factors) ในรูปแบบต่างๆ จึงมีมากยิ่งขึ้น เกิดภาวะการว่างงาน การขาดแคลนทรัพยากร สภาพเศรษฐกิจถดถอย การขาดเสถียรภาพทางการเมืองไม่ว่าจะด้วยการปกครองระบอบเผด็จการทหาร หรือเผด็จการรัฐสภาก็ตาม ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานสาเหตุต่างๆ เหล่านี้รวมกันจึงเป็นปัจจัยให้เกิดการย้ายถิ่นฐาน เพื่อต้องการแสวงหาชีวิตที่ดีกว่าใน

⁴ ประวิทย์ ร้อยแก้ว, นิยามความหมายของการค้ามนุษย์ ใน หลักสูตรการอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับผู้ปฏิบัติงานสหวิชาชีพ เพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ปาปิรุส พับลิเคชัน จำกัด, 2549), น. 37.

⁵ กฤตยา อาชวนิจกุล, ความซับซ้อนและความสับสนเรื่องคนข้ามชาติในประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2540), น. 2.

อีกประเทศหนึ่ง ซึ่งถือเป็น ปัจจัยดึงดูด (pull factors) ดังนี้ในการศึกษาเหตุปัจจัยของการโยกย้ายถิ่นฐานจึงขอแยกหัวข้อศึกษาออกเป็น 2 หัวข้อดังนี้

1.2.1 ปัจจัยผลักดันจากประเทศต้นทาง⁶

(1) ระเบียบการเมือง การปกครอง

ระบอบการเมือง การปกครอง ของหลายๆ ประเทศได้มีการปกครองแบบสังคมนิยม ปกครองโดยรัฐบาลทหาร มีการผูกขาดอำนาจ จำกัดสิทธิ หรือความขัดแย้งทางการเมือง ภายในประเทศ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดการประท้วง สู้รบ การปราบปราม อันนำไปสู่ความไม่สงบ ต่างๆ ทำให้ประชาชนเกิดความไม่มั่นคงซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นแรงผลักดันให้ผู้คนปรารถนาดิ้นรนแสวงหาเสรีภาพและความเป็นอยู่ที่ดีกว่า

(2) ภาวะเศรษฐกิจภายในประเทศนั้นๆ

ความไม่สงบภายในประเทศนั้นๆ นำมาซึ่งการชะลอการลงทุนจากทั้งภายในและจากต่างประเทศ ทำให้ระบบเศรษฐกิจและเทคโนโลยีต่างๆ ไม่พัฒนาอย่างที่ควรจะเป็นไป ไม่ก่อให้เกิดการสร้างงานภายในประเทศ ตลอดจนสภาพความผันผวนทางเศรษฐกิจ มีภาวะค่าเงินเฟ้อ เงินตกต่ำ ประชาชนมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ จึงทำให้มีการหลั่งไหลไปยังประเทศที่มีสภาพเศรษฐกิจที่ดีกว่า

(3) มาตรการการควบคุมการออกนอกประเทศ

รัฐบาลของบางประเทศไม่มีมาตรการและการควบคุมที่ชัดเจนและเข้มงวด ในการเดินทางเข้าออกของประชาชนของตน ประสิทธิภาพการตรวจคนเข้าเมืองยังไม่ได้มาตรฐานไม่สามารถควบคุมการเดินทางของประชากรของตนได้

⁶ กุศล สุนทรธาดา, กระบวนการจ้างแรงงานข้ามชาติที่ลักลอบเข้าเมืองและความคิดเห็นของภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง, (นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2540), น. 18-19.

1.2.2 ปัจจัยดึงดูดจากประเทศปลายทาง⁷

(1) ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจในประเทศปลายทางมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ประสบความสำเร็จในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชิงถาวรทางวัตถุ ด้านการสื่อสาร สาธารณูปโภค สาธารณูปการ รายได้ประชาชาติที่เพิ่มขึ้น การขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจ มาตรการทางการเงินและการเงิน เพื่อส่งเสริมให้มีการเคลื่อนย้ายทุนอย่างเสรี ตลาดมีการขยายตัวมากขึ้นมีความเจริญและอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาค ทำให้มีความต้องการแรงงานที่มากขึ้น ดังนั้นการลดต้นทุนทางการผลิต โดยเลือกใช้แรงงานที่หลบหนีเข้าเมืองซึ่งเป็นแรงงานราคาถูกจึงเป็นอีกทางเลือกของผู้ประกอบการ

(2) ภาวะการขาดแคลนแรงงาน

อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากร

บางประเทศอัตราการเพิ่มประชากรมีอัตราที่ต่ำลง ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางอายุของประชากร สัดส่วนประชากรวัยแรงงานมีการชะลอตัวลง ในขณะที่การผลิตในระบบเศรษฐกิจกำลังขยายตัว และการผลิตส่วนใหญ่ต้องการใช้แรงงานจากคนมากขึ้นจึงต้องพึ่งพาแรงงานต่างชาติที่เข้ามาในประเทศนั้นๆ

อันเนื่องมาจากการขาดแคลนแรงงานไร้ฝีมือบางประเภท

การกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค เพื่อการพัฒนาสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานต่างๆ และการเพิ่มมาตรการการกระจายการลงทุนสู่ภูมิภาค เพื่อการอำนวยความสะดวกต่อการลงทุน แรงงานกรรมกรที่ใช้ในกิจการต่างๆ โดยเฉพาะภาคการเกษตร การก่อสร้าง หรือในโรงงาน อุตสาหกรรม ซึ่งถือเป็นงานที่หนัก เสี่ยงอันตราย งานสกปรก และงานที่ต้องใช้ความอดทนสูง แต่ได้ค่าแรงที่ต่ำเป็นงานที่บุคคลในประเทศนั้นๆ ไม่ต้องการทำหรือเป็นปัญหาอันสืบเนื่องมาจากการไปทำงานต่างประเทศของแรงงานในท้องถิ่นนั้นๆ จึงส่งผลให้เกิดภาวะการขาดแคลนแรงงาน จึงมีการหันไปใช้แรงงานต่างชาติ ที่มีค่าแรงที่ถูกลง มีความอดทนและขยันมากกว่า และด้วยเหตุที่เป็นแรงงานที่ลักลอบเข้าเมืองจึงไม่มีการย้ายงานของแรงงานเหล่านี้

(3) มาตรการสกัดกั้น และควบคุมคนเข้าเมืองไม่มีประสิทธิภาพ

เป็นสาเหตุที่คล้ายกับสาเหตุปัจจัยผลักดันออกนอกประเทศ บางประเทศมีสภาพชายแดนที่ยาวยากแก่การควบคุมสกัดกั้นการลักลอบเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมายตามแนวชายแดน

⁷ เฟื่องอ้าง, น. 19-24.

และอีกสาเหตุที่สำคัญอันเนื่องมาจากเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ควบคุมตรวจคนเข้าเมือง ขาดความเข้มงวด ความเที่ยงตรง มีการทุจริตการคอร์รัปชัน ทำให้การตรวจคนเข้าเมืองเป็นไปอย่างไร้ประสิทธิภาพ

1.3 การลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานในลักษณะองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ

1.3.1 ความหมายของอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร

บทบัญญัติในมาตรา 2 ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ.2000 ได้ให้คำนิยามของอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรไว้ว่า องค์กรอาชญากรรม หมายถึง กลุ่มที่มีการจัดโครงสร้างของบุคคลสามคนหรือมากกว่าที่ดำรงอยู่เป็นระยะเวลาหนึ่ง และมีการประสานการดำเนินการระหว่างกัน โดยมีเป้าหมายในการกระทำอาชญากรรมร้ายแรงหนึ่งอย่างหรือมากกว่าหรือในการกระทำความผิดตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญานี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงินหรือผลประโยชน์ทางวัตถุอย่างอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม⁸

นอกจากนี้ยังมิผู้ให้ความหมายของอาชญากรรมข้ามชาติ ดังนี้

สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ให้คำจำกัดความ “อาชญากรรมข้ามชาติ”

(Transnational Crime) ว่าเป็น การกระทำที่มีประเทศที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 2 ประเทศ ซึ่งถือว่าเป็นความหมายตามกฎหมายอาญาและมีบทลงโทษกำหนดไว้ โดยมีลักษณะเป็นการกระทำร่วมกันโดยบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปในรูปแบบขององค์กร มีจุดมุ่งหมายเพื่อแสวงหาอำนาจและผลประโยชน์ร่วมกัน โดยมีการเตรียมการพยายาม และลงมือกระทำความผิดต่อเนื่องจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่งหรือหลายประเทศ⁹

นอกจากนี้นักอาชญวิทยายังได้ให้ความหมายของคำว่า “อาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร” ว่าหมายถึง การกระทำผิดของคนที่มีความรู้ มีการศึกษา ซึ่งมารวมกลุ่มกันกระทำความผิดในรูปแบบต่างๆไม่ว่าจะเป็นการค้าของเถื่อน ค้ายาเสพติด การพนัน

⁸ UNTOC, Article 2 (a)

⁹ คำจำกัดความอาชญากรรมข้ามชาติ “อาชญากรรมข้ามชาติ,” สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, สืบค้นเมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2550, จาก <http://www.specialcrime.police.go.th/transdefinition.htm>

การชู้กรรโชก การค้าหญิงและเด็ก ฯลฯ ซึ่งมีกฎเกณฑ์การดำเนินงานขององค์กรที่เคร่งครัด มีระเบียบวินัย มีการเปลี่ยนวิธีการทำงานที่ฉับไวและยืดหยุ่นได้เสมอ รวมถึงการเข้าไปพัวพันกับการเมืองในการตรากฎหมายที่มีผลต่อการดำเนินงานขององค์กรหรือยับยั้งกฎหมายที่จะส่งผลร้ายแก่สมาชิกโดยภาพรวม¹⁰

President's Commission on Law Enforcement and Administration of Justice ได้ให้คำจำกัดความว่า “อาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร” หมายถึง การรวมตัวกันของอาชญากรรมหลายอย่างซึ่งมีโครงสร้างของการทำงานที่สลับซับซ้อน โดยมีการติดต่อประสานงานกัน และกิจกรรมสำคัญของอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร คือ การสนองความต้องการสินค้าและบริการที่ผิดกฎหมาย เช่น การพนัน การค้าประเวณี การค้ายาเสพติด และรูปแบบอื่นของการบริการแก่ลูกค้าซึ่งก็คือประชาชนจำนวนมาก อาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรแผ่ขยายตัวเข้าไปเกี่ยวข้องกับควบคุมในธุรกิจที่ถูกต้องตามกฎหมายและผิดกฎหมาย เช่น การผูกขาด การเลียงภาษี การข่มขู่ การก่อการร้าย ทั้งนี้เพื่อจะทำรายได้ให้มากที่สุดและในการที่จะดำเนินการต่างๆให้ลุล่วงไป จากการขัดขวางของเจ้าหน้าที่รัฐ อาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรจึงจำเป็นต้องให้สินบนแก่เจ้าพนักงานเพื่อให้รอดพ้นจากการถูกจับกุม นอกจากนี้ อาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรยังมีวิธีการโอนเงินที่ผิดกฎหมายจำนวนมากไปใช้ดำเนินการทางธุรกิจที่ชอบด้วยกฎหมาย และไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพื่อที่จะเป็นการเพิ่มอำนาจของอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรโดยการควบคุมระบบเศรษฐกิจ โดยการปั่นราคาหุ้นให้สูงหรือต่ำโดยการลงทุนอุตสาหกรรม เงินจำนวนมหาศาลของอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ยังนำมาใช้จ้างวานให้ฆ่าบุคคลที่อาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรไม่พึงประสงค์ หรือได้รับการจ้างมาอีกต่อหนึ่ง และใช้ในการลงทุนธุรกิจโดยปราศจากคู่แข่ง และการบังคับใช้กฎหมายจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ¹¹

ในส่วนของการกองบัญชาการสอบสวนของสหรัฐอเมริกา (Federal Bureau of Investigation) หรือ FBI และกระทรวงยุติธรรม (The Department of Justice) ได้ให้คำจำกัดความว่า “อาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร” หมายถึง กลุ่มบุคคลใดๆซึ่งได้กระทำความผิด

¹⁰ กุลพล พลวัน, “ประเทศไทยกับปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติในอนาคต,” วารสารอัยการนิเทศ, เล่มที่ 4, ปีที่ 52, น.534.

¹¹ President's Commission On Law Enforcement and Administration of Justice, Organized Crime In Law 273.8, Volume 1. ED.SKOINCK (Berkley: University Of California, 1978), p.71.

ละเมิดกฎหมายอาญาเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ และอำนาจโดยการขู่บังคับเอาเงิน และเมื่อได้รับแล้วก็ทำการยกย้ายถ่ายเทเงินนั้น¹²

Professor Mark M. Stavsky ให้ความหมายของ อาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ว่ามีอยู่ 2 แบบในสหรัฐอเมริกา แบบแรก คือ เป็นเรื่องเกี่ยวกับองค์กรชนิดหนึ่งที่เรียกว่า มาเฟีย (MAFIA) ในสหรัฐอเมริกา และเห็นว่าไม่มีความเกี่ยวข้องกับประเทศอื่นเพราะเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นเฉพาะกรณี แต่แบบที่ 2 เห็นว่า เป็นความหมายที่เป็นปรากฏการณ์ของสังคมที่จะเกิดขึ้นในสังคมที่มีชนส่วนน้อยเป็นกลุ่มก้อนที่พยายามเข้าสู่ความสำเร็จทางธุรกิจด้วยวิธีการที่ผิดกฎหมาย¹³ [MAFIA เป็นคำย่อมาจาก “Morte Alla Franca Italia Ancia” (Death to the French is Italy’s cry)¹⁴ เป็นกลุ่มที่รับเชื้อสายมาจาก Sicillian ในอิตาลี เกิดมาจากการสิ้นสุดของระบอบ Feudalism ค.ศ.1812 -1838 และการพัฒนาระบอบ Capitalism Mafia เป็นกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจ การพนัน เสี่ยงโชค การค้าประเวณี เกือบทุกชนิดของธุรกิจที่ถูกกฎหมาย และอำนาจการเมืองมีความสัมพันธ์แบบระบบอุปถัมภ์ มีการสั่งงานเป็นระบบเครือข่ายของแก๊ง หรือครอบครัว MAFIA (Cosa Nostra)นี้มีอยู่ทั่วสหรัฐอเมริกา และประเทศต่างๆ

อย่างไรก็ดี ความหมายของอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรนี้จะไม่หมายความรวมถึงการก่อการร้าย (Terrorism) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง แม้ว่าขบวนการก่อการร้ายจะมีลักษณะของการดำเนินงาน และการบังคับบัญชาที่คล้ายคลึงกับอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรก็ตาม¹⁵

¹² Prank E.Hagan ,Introduction to Criminology Theories Methods and Criminal Behavior, (Chicago : Nelson – Hall ,1989), p. 315.

¹³ รายงานสรุปการประชุมปฏิบัติการวิจัยอาชญากรรมทางธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, วันที่ 6 มีนาคม พ.ศ. 2530, น.4.

¹⁴ Denny F.Pace, Organized Crime :Concept and Control, (New Jersey : Pretece – Hall, INC, Englewood Cliffs,1975), p.17.

¹⁵ National Advisory Committee on Criminal Justice, Organized Crime (Report of the Task Force on Organized Crime , 1987), pp. 7-8.

1.3.2 ลักษณะขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร

โดยสรุปแล้ว “อาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร” นั้นหมายถึง องค์กรที่ประกอบด้วยสมาชิกจำนวนหนึ่งโดยมีหัวหน้าใหญ่คอยบงการสั่งงานลูกน้อง มีการแบ่งงานกันทำเป็นเครือข่ายจากระดับสูงไปยังระดับล่าง มีการควบคุมและวางระเบียบในการบังคับบัญชาสมาชิก และถ้าสมาชิกผู้ใดฝ่าฝืนมักจะได้รับโทษสถานหนัก ซึ่งบ่อยครั้งจะถึงแก่ชีวิต มีลักษณะเก็บความลับได้ดีมาก โดยลูกน้องจะสามารถรับผิดแทนหัวหน้าโดยสามารถตายแทนได้ การบังคับบัญชาของอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรนั้น หัวหน้าขององค์กรจะหลีกเลี่ยงการติดต่อโดยตรงกับผู้ร่วมงาน แต่จะมีผู้ช่วยซึ่งเป็นผู้รับคำสั่งข้อมูลจากหัวหน้าผ่านไปยังผู้ลงมือทำงาน ซึ่งผู้ลงมือทำงานที่แท้จริงจะไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ หรือได้รับคำสั่งการใดๆจากหัวหน้า โดยทั่วไปมักเป็นอาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรทางธุรกิจ ทำให้เกิดการคอร์รัปชันทั้งทางภาคเอกชน และรัฐบาล โดยมีการประกอบกิจการที่ผิดกฎหมายหลายอย่าง เช่น การค้าประเวณี การพนันเสี่ยงโชค การค้ายาเสพติดที่ผิดกฎหมาย เป็นต้น

1.3.3 ประเภทของอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร

ตามอนุสัญญาต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ค.ศ. 2000 ได้แบ่งประเภทขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติเอาไว้ 10 ประเภทด้วยกัน คือ¹⁶

1. การลักลอบค้ายาเสพติด (Illicit Trafficking in Drug)
2. การลักลอบคนเข้าเมือง (Smuggling of Illegal Migrants)
3. การค้าอาวุธ (Arms Trafficking)
4. การลักลอบค้าอุปกรณ์นิวเคลียร์ (Trafficking in Nuclear Material)
5. กลุ่มองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติและการก่อการร้าย (Transnational Criminal Organized and Terrorism)
6. การค้าหญิงและค้าเด็ก (Trafficking in Women and Children)

¹⁶ วัชรพล ประสารราชกิจ, “อาชญากรรมข้ามชาติและการบังคับใช้กฎหมายในความรับผิดชอบของ เจ้าหน้าที่ตำรวจ”, ใน เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ : มุมมองไทย ยุโรปและนานาชาติ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543), น.59-82.

7. การลักลอบค้าชิ้นส่วนมนุษย์ (Trafficking in Body Parts)
8. การโจรกรรมและลักลอบค้ายานพาหนะ (Theft and Smuggling of Vehicles)
9. การฟอกเงิน (Money Laundering)
10. การกระทำความผิดอื่นๆ (Other activities) ได้แก่ การโจรกรรมศิลปวัตถุการให้สินบน เจ้าหน้าที่ตำรวจและข้าราชการอื่นๆ อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ อาชญากรรมสิ่งแวดล้อม อาชญากรรมทรัพย์สินทางปัญญา การฉ้อโกงประกันภัยทางทะเล และการแทรกซึมและครอบงำธุรกิจถูกกฎหมาย เป็นต้น

1.3.4 รูปแบบและกระบวนการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

“ปัญหาการลักลอบเข้าเมืองของประเทศไทยนั้น ประเทศไทยอยู่ในสถานะที่เป็นทั้งประเทศปลายทาง ประเทศปลายทางและประเทศทางผ่าน เนื่องจากประเทศไทยมีความเจริญก้าวหน้ามากกว่าประเทศเพื่อนบ้าน และประเทศใกล้เคียง ทำให้มีการลักลอบเข้าเมือง หรือเข้าเมืองมาในลักษณะนักท่องเที่ยว แล้วหลบหนีไม่เดินทางกลับ โดยเข้าทำงานตามสถานที่ต่างๆ นอกจากนี้ยังมีขบวนการส่งคนไปประเทศที่สามเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก เพราะสามารถทำรายได้ให้กับขบวนการอย่างมากมายมหาศาล โดยรูปแบบของการลักลอบเข้าเมืองสามารถแบ่งออกได้ดังนี้

1. ขบวนการส่งคนจีนแผ่นดินใหญ่(ลูกหมู) ไปยังประเทศที่สาม ขั้นตอน คือ กลุ่มบุคคลซึ่งเรียกว่า พ่อหมู เดินทางเข้ามายังประเทศไทยแล้วยื่นขอเปิดบริษัททัวร์ หลังจากนั้นทำการติดต่อคนจีนที่มีความต้องการจะเดินทางออกจากประเทศไปยังประเทศที่สาม(ลูกหมู) อันเนื่องมาจากสภาพสังคมของประเทศจีนเป็นระบอบการปกครองที่เข้มงวด และมีประชากรเป็นจำนวนมากในประเทศ จึงส่งผลให้ประชากรจำนวนไม่น้อยต้องการออกมำหางานทำในต่างประเทศ โดยการเดินทางของขบวนการนี้สามารถแยกออกได้เป็น 2 วิธี คือ

วิธีแรก เดินทางเข้ามาทางท่าอากาศยานกรุงเทพ โดยใช้หนังสือเดินทางและมีวีซ่าถูกต้อง(วีซ่านักท่องเที่ยว)

วิธีที่สอง เดินทางเข้ามาตามตะเข็บแนวชายแดนไทยในภาคเหนือ เช่น อำเภอ แม่สาย จังหวัดเชียงราย ซึ่งพวกนี้จะเดินทางเข้ามายังประเทศไทยโดยไม่มีหนังสือเดินทาง

หลังจากลูกหมูเดินทางเข้ามายังประเทศไทยแล้ว พ่อหมูจะหาหนังสือเดินทางของประเทศต่างๆ เช่น สิงคโปร์ ญี่ปุ่น ไต้หวัน มาเลเซีย ไทย โดยการซื้อหนังสือเดินทางเล่มจริงมา เมื่อ

ได้หนังสือเดินทางมาแล้วจึงเข้าขั้นตอนการผ่านเล่ม โดยทำการเปลี่ยนรูป ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้จะต้องอยู่อย่างน้อย 2-3 อาทิตย์ เพื่อที่จะต้องเรียนภาษาอังกฤษหรือภาษาญี่ปุ่น เกาหลี แล้วแต่ว่า จะต้องถือหนังสือเดินทางเล่มไหน เมื่อเอกสารพร้อมจึงทำการติดต่อซื้อตั๋วเครื่องบินและติดต่อเจ้าหน้าที่ด่านตรวจคนเข้าเมือง (ตม.) บางนายเพื่อนำออก เรียกว่า “ลุ่ม” โดยจะมีการจ่ายเงินเป็นค่าหัวประมาณหัวละ 5,000-15,000 บาท และจะต้องจ่ายเจ้าหน้าที่สายการบินอีก หัวละ 5,000 บาท กลุ่มที่เดินทางจะแบ่งเป็นกลุ่มๆ ละ 5-8 คน เรียกว่า “ลูกหมู” เมื่อติดต่อเสร็จแล้วก็นัดวันเดินทาง ส่วนมากจะเป็นวันที่เจ้าหน้าที่ ตม.กลุ่มนั้นอยู่ประจำของวัน ถ้าผ่านขั้นตอนของ ตม. คือตรวจขาออกแล้ว ก็ไม่มีปัญหา เพราะ กลุ่มลูกหมูจะใช้หนังสือเดินทาง 2 เล่ม คือ เล่มหนึ่งเป็นของจริงที่ถือเดินทางเข้ามา ส่วนเล่มปลอมจะมีคนไปส่งด้วย คือ ผู้ร่วมเดินทาง เรียกว่า “ม้า” ม้านี้จะเป็นคนสัญชาติต่างชาติดังๆ เช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น เกาหลี รวมไปถึงคนไทยด้วย เพื่อเป็นผู้ถือหนังสือเดินทางปลอมออกไปและติดต่อลงตราขาออกจาก ตม. ซึ่งตราขาออกจะเป็นตราปลอม เมื่อผ่านเข้าสนามบินแล้ว โดยผ่านการตรวจแล้ว ม้าก็จะแจกหนังสือเดินทางเล่มปลอมให้และพาเข้าไปนั่งในเครื่องบินเป็นอันเสร็จพิธีการส่งลูกหมู ส่วนค่าใช้จ่ายของลูกหมูนั้นจะต้องเสียค่าใช้จ่ายประมาณ หัวละ 75,000-140,000 บาท ต่อคนต่อเที่ยว

2. ขบวนการส่งแขก(ลูกแพะ) ไปประเทศที่สาม ขั้นตอน คือ

(1) แขกสัญชาติอินเดีย จะเดินทางเข้ามาทางท่าอากาศยานกรุงเทพ โดยมีหนังสือเดินทางและมีวีซ่านักท่องเที่ยวที่ถูกต้อง หลังจากนั้นเอเยนต์จะนำลูกแพะไปพำนักรวมอพาร์ทเมนต์ย่าน พายุหัด ไปรษณีย์กลาง ประตูน้ำ สะพานควาย และทำการรวบรวมหนังสือเดินทางของลูกแพะทั้งหมดไปขอวีซ่า หรือบางครั้งอาจปลอมวีซ่าขึ้นเอง เพื่อเดินทางเข้าประเทศเกาหลี และญี่ปุ่น เป็นส่วนใหญ่

(2) แขกสัญชาติศรีลังกา ขั้นตอนจะเหมือนแขกสัญชาติอินเดีย แต่การเดินทางนั้นจะเดินทางไปยังประเทศศรีลังกาเป็นส่วนใหญ่ โดยผ่านประเทศเกาหลีและประเทศจีน

(3) แขกสัญชาติบังคลาเทศ เดินทางเข้ามาทางท่าอากาศยานกรุงเทพ โดยใช้หนังสือเดินทางถูกต้องแต่วีซ่าบางครั้งจริงบางครั้งปลอม หลังจากเดินทางเข้ามาแล้วเอเยนต์จะพาไปพักบริเวณชายแดนภาคใต้ เช่น อำเภอกาบัง จังหวัด สงขลา อำเภอ สู่โขงไกลก จังหวัด นราธิวาส เพื่อเดินทางเข้าไปทำงานยังประเทศมาเลเซีย

(4) แขกสัญชาติปากีสถาน เดินทางเข้ามาทางท่าอากาศยานกรุงเทพ โดยใช้หนังสือเดินทางถูกต้อง และวีซ่านักท่องเที่ยวที่ถูกต้อง หลังจากเข้ามาแล้วเอเยนต์จะพาเข้ามาพักในเขตกรุงเทพมหานครเป็นส่วนใหญ่ โดยเอเยนต์จะไปหาหนังสือเดินทางของประเทศทางแถบยุโรปมา

ทำการเปลี่ยนรูปให้ลูกแพะ โดยให้ลูกแพะไปย้อมสีผมเป็นสีทอง และให้ใส่คอนแทคเลนส์สีฟ้าและให้เดินทางไปยังประเทศญี่ปุ่น เกาหลี ออสเตรเลีย อิตาลี เป็นต้น

(5) แยกสัญชาติอิหร่าน ขั้นตอนการดำเนินงานเช่นเดียวกับแยกสัญชาติปากีสถาน”¹⁷

1.4 ผลกระทบของการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน

การลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานเป็นปรากฏการณ์ที่สร้างความกังวลใจต่อรัฐบาลในหลายๆ ประเทศทั้งที่เป็นประเทศที่เป็นปลายทางและประเทศที่เป็นต้นทางในการโยกย้ายถิ่นฐาน ซึ่งความกังวลใจหลักๆ คือ ความไม่แน่ใจต่อผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในด้านต่างๆ เช่น ทางด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจและการเมืองภายในและระหว่างประเทศของตน เป็นต้น ดังนั้นแล้วผลกระทบจากการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐานจึงสามารถแบ่งออกได้เป็นดังนี้

1.4.1 ผลกระทบทางด้านการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และต่อความมั่นคงภายในประเทศ

ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศต้นทาง ประเทศปลายทาง และประเทศที่เป็นทางผ่าน ในด้านเศรษฐกิจ การติดต่อการค้า และการช่วยเหลือต่อกัน ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดความตึงเครียดของความสัมพันธ์ขึ้นได้ และอาจส่งผลต่อความมั่นคงของภูมิภาคนั้นๆ¹⁸

ส่วนความกังวลใจหลักของประเทศปลายทางที่รับผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติผิดกฎหมายจำนวนมากทางด้านการมั่นคงภายในประเทศ คือ การเพิ่มขึ้นของจำนวนคนที่รัฐตรวจสอบไม่ได้ เพราะไม่มีระบบควบคุมจำนวนและที่อยู่อาศัย อันก่อให้เกิดกิจกรรมนอกระบบอันไม่อาจควบคุมได้ของรัฐ เช่น การจ้างงานเถื่อน การรักษาเถื่อนโดยคลินิกเถื่อน รวมทั้งการเพิ่มขึ้นของจำนวนอาชญากรรมที่ก่อโดยคนเถื่อน และปัญหายาเสพติด เป็นต้น

¹⁷ เฟิ่งอ๋าง, น. 8-11.

¹⁸ กฤตยา อาชวนิจกุล, สถานะความรู้เรื่องแรงงานข้ามชาติในประเทศไทย และทิศทางการวิจัยที่พึงพิจารณา, พิมพ์ครั้งที่ 1 (นครปฐม: สถาบันสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2545), น. 3-4.

1.4.2 ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ

ในด้านบวก ผู้ลักลอบย้ายถิ่นฐาน อาจเข้ามาทำงานทดแทนแรงงานที่ขาดแคลนในภาคการผลิตต่างๆ โดยเฉพาะงานระดับล่างที่เป็นงานสกปรก อันตราย และเสี่ยง ซึ่งคนท้องถิ่นหลีกเลี่ยงที่จะทำ¹⁹

นอกจากนี้การโยกย้ายถิ่นเพื่อการเข้าไปหางานทำนั้น อาจส่งผลดีต่อประเทศที่เป็นประเทศต้นทางคือ เงินหรือสิ่งของที่แรงงานย้ายถิ่นส่งกลับประเทศ โดยเฉพาะในระดับครัวเรือนของผู้ย้ายถิ่น ซึ่งได้รับเงินส่วนนี้มาจุนเจือครอบครัว และยังกลับมาช่วยประเทศในแง่ที่เป็นแหล่งสำคัญของเงินตราต่างประเทศ เพิ่มรายได้ประชาชาติ²⁰

ในด้านลบ กรณีการมีแรงงานต่างด้าวมากเกินไปทำให้เกิดภาวะการกดค่าแรงของแรงงานท้องถิ่น มีการแย่งงานกันทำระหว่างแรงงานท้องถิ่นและแรงงานที่ทำการลักลอบเข้ามาทำงาน และอำนาจในการต่อรองและสิทธิของคนงานท้องถิ่นน้อยลง เนื่องจากการที่นายจ้างมีตัวเลือกมาก ซึ่งอาจส่งผลกระทบถึงเงื่อนไขการทำงานและการจ้างงานที่เปลี่ยนแปลงไปในทางลบ นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดการใช้แรงงานเด็กอย่างไม่เป็นธรรมเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากเด็กเหล่านี้เป็นเด็กที่เกิดจากพ่อ แม่ที่ลักลอบหลบหนีเข้าเมืองเมื่อโตขึ้นมาพอที่จะทำงานได้ จึงแปรผันตัวเข้าสู่การทำงานดังเช่นพ่อ แม่

1.4.3 ผลกระทบทางด้านสังคม

ปัญหาสำคัญในเรื่องค่าใช้จ่ายสวัสดิการสังคมที่ประเทศปลายทางต้องแบกรับภาระจากผลเปลี่ยนแปลงในด้านอัตราการเกิด การเข้าเรียนของเด็กที่ติดตาม หรือเด็กเกิดใหม่ การใช้บริการรักษาพยาบาลที่เพิ่มขึ้น เป็นต้น ซึ่งใช้จ่ายจากระบบภาษีของประชาชนในประเทศปลายทาง²¹

อีกด้านหนึ่ง คือ ผลกระทบทางด้านประชากร การย้ายถิ่น มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงขนาด โครงสร้างประชากรในแง่อายุและเพศ อัตราการเพ็งพียงทางประชากร อัตราการเกิด และอัตราการตาย อัตราการแออัดทางประชากรในเขตเมือง หรือเขตอุตสาหกรรม การเปลี่ยนแปลง

¹⁹ เฟิงอ๋าง, น. 3.

²⁰ พัทธราวลัย วงศ์บุญสิน และคณะ, อ่างแล้ว เจริญวิถี 1, น. 43.

²¹ กฤตยา อาชวนิจกุล, อ่างแล้ว เจริญวิถี 18, น. 4.

ต่างๆ เหล่านี้อาจมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับจำนวนและลักษณะของผู้ย้ายถิ่น เช่น เพศ อายุ การศึกษา และสถานภาพสมรส เป็นต้น

1.5 ปัญหาข้อกฎหมายอื่นจากการลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน

การลักลอบเข้าเมืองเป็นอาชญากรรมประเภทหนึ่ง ซึ่งสาเหตุหรือปัจจัยของการเดินทางเข้าประเทศอื่นนั้นมีมากมายหลากหลาย อาจเป็นเพราะต้องการแสวงหาชีวิตที่ดีกว่า ต้องการรายได้มาก ต้องการงานสบาย หรืออาจจะเกิดจากความเข้าใจที่ผิดๆว่าการทำงานต่างประเทศแล้วจะทำให้สามารถยกระดับฐานะทางสังคมได้ ดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น ซึ่งจะได้เห็นได้เด่นชัดจากการที่มีคนจากประเทศกำลังพัฒนาหรือด้อยพัฒนาจำนวนไม่น้อยเข้าไปทำงานและอยู่ในประเทศที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีกว่า ซึ่งโดยหลักการแล้ว การเข้าเมืองจะต้องได้รับอนุญาตจากประเทศที่จะเข้าไปก่อน และเท่าที่ผ่านมา ในแต่ละประเทศ การได้รับอนุญาตไม่ใช่สิ่งที่ง่ายนัก เพราะประเทศต่างๆ มักกำหนดคุณสมบัติและหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการอนุญาตให้เข้าเมืองไว้²² ซึ่งข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ขออนุญาตเข้าเมืองนั้นก็อาจเป็นเหตุหลักที่ทำให้คนซึ่งมีข้อจำกัดทางการเงิน ความรู้ และ/หรือความชำนาญในการทำงานหลบหนีเข้าเมือง ในบางกรณีการลักลอบเข้าเมืองอาจเกิดขึ้นโดยมีคนอื่นให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ โดยผู้ให้ความช่วยเหลืออาจได้รับผลประโยชน์ตอบแทนด้วยหรือไม่ก็ได้ แต่ในบางครั้งอาจเกิดการเอารัดเอาเปรียบ หรือแสวงหาประโยชน์อย่างไม่เป็นธรรมด้วยวิธีการต่างๆ จากบุคคลอื่น หรือแม้แต่ผู้ช่วยเหลือในตอนแรก ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาที่ตามมาดังนี้

1.5.1 ปัญหาการค้ามนุษย์

กรณีของการค้ามนุษย์และการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นนั้น ความผิดทั้งสองประเภทนี้มีลักษณะที่อาจทำให้เกิดความสับสนได้ เนื่องจาก ในบางกรณีนั้น อาจมีความคาบเกี่ยวระหว่าง

²² ชินนาฏ ลีดส์, กฎหมายการทำงานของคนต่างด้าว วิธีขออนุญาตทำงานของคนต่างด้าวพร้อมตัวอย่างเอกสารที่ต้องใช้, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2549), น. 28.

การลักลอบขนผู้ย้ายถิ่น²³ หรือ การเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย กับกรณีของการค้ามนุษย์ ซึ่งในการประกอบอาชญากรรมทั้งสองประเภทมีความคล้ายกันหลายประการ จนในบางครั้งได้ก่อให้เกิดความสับสนแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน การแยกความแตกต่างของการกระทำทั้งสองประเภทยังเป็นความจำเป็นและสำคัญยิ่ง ขบวนการคัดแยกที่ถูกต้องและรวดเร็วจะช่วยให้เจ้าหน้าที่สามารถป้องกัน สืบสวนและสอบสวนนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้อย่างถูกต้อง ในขณะที่เดียวกันก็จะสามารถให้ความช่วยเหลือเหยื่อได้อย่างทันท่วงที

กรณีที่จะเกิดความคาบเกี่ยวกันระหว่างการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นกับการค้ามนุษย์นั้น ก็อาจเกิดจากกรณีที่ผู้ต้องการย้ายถิ่นตกลงว่าจ้างผู้รับจ้างขนย้ายถิ่นเพื่อพาตนข้ามแดนมายังประเทศหนึ่ง เพื่อที่จะเดินทางเข้ามาพักอาศัย หรือประกอบอาชีพตามจุดหมายปลายทางที่ตนประสงค์ไว้ โดยในตอนแรกนั้นเกิดจากความยินยอมสมัครใจของผู้ต้องการย้ายถิ่นเอง แต่สถานการณ์อาจเปลี่ยนแปลงไปสู่กระบวนการของการค้ามนุษย์ได้ โดยอาจเกิดสถานการณ์ที่ผิดแปลกไปจากที่ตกลงไว้ระหว่างผู้ต้องการย้ายถิ่นกับผู้รับจ้างขนย้ายถิ่น โดยผู้รับจ้างขนย้ายถิ่นอาจเอารัดเอาเปรียบผู้ต้องการย้ายถิ่นโดยเรียกค่าจ้างมากขึ้นกว่าเดิม หรือไม่อำนวยความสะดวกทางให้เดินทางไปด้วยความปลอดภัย หรือไม่จัดส่งให้ถึงสถานที่ที่ตกลงกันไว้ หรือผู้รับจ้างขนย้ายถิ่นอาจไปทำความตกลงกับผู้จัดหาในการค้ามนุษย์เพื่อแสวงหาประโยชน์จากผู้ต้องการย้ายถิ่นนั้น ซึ่งในที่สุดก็ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์โดยไม่ยินยอม หรืออาจเป็นกรณีที่เกิดจากการหลอกลวงหรือบังคับขู่เข็ญในตอนแรกว่าจะพาไปทำงานในสถานที่แห่งหนึ่ง แต่แล้วกลับถูกนำไปแสวงหาประโยชน์ ซึ่งมีได้เป็นความยินยอมที่แท้จริงจากผู้ถูกหลอกลวง จึงทำให้ในตอนแรกนั้นเป็นความยินยอมที่จะลักลอบเข้าเมืองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้นเพื่อที่จะไปทำงานในประเทศหนึ่ง อาจทำให้ตนเองกลายเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์โดยไม่รู้ตัวไปในที่สุด

ดังนั้น ในการพิจารณาแยกระหว่างการค้ามนุษย์กับการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นนั้น จึงควรพิจารณาเป็นกรณีๆ ไป โดยดูจากข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ประกอบกัน เพื่อหามาตรการในการเยียวยาและแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้โดยถูกต้องตามลักษณะของสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ความแตกต่างที่สำคัญพอจะแบ่งแยกได้ดังนี้

²³ Brain Iselin and Melanie Adams, Distinguishing Between Human Trafficking and People Smuggling, (Bangkok : UN Office on Drugs and Crime, Regional Center for EAST Asia and the Pacific, 2003), pp. 5-8.

ตารางที่ 1

ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการค้ามนุษย์และการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่น

ประเด็นพิจารณา	การค้ามนุษย์ (Human Trafficking)	การลักลอบขนผู้โยกย้ายถิ่นฐาน (People Smuggling)
1. คำนิยามในทางกฎหมาย	“การจัดหา การขนส่ง การจัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคลด้วยวิธีการข่มขู่ หรือด้วยการใช้กำลัง หรือด้วยการบังคับในรูปแบบอื่นใด ด้วยการลักพาตัว ด้วยการฉ้อโกง ด้วยการหลอกลวง ด้วยการใช้อำนาจที่เหนือกว่า หรือด้วยการใช้สถานะความอ่อนแอต่อภัยของบุคคล หรือมีการให้หรือรับเงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นเพื่อให้ได้รับความยินยอมของบุคคลหนึ่งผู้มีอำนาจควบคุมอีกบุคคลหนึ่ง เพื่อความมุ่งประสงค์ในการแสวงหาประโยชน์”	“การจัดหาให้ซึ่งการเข้าในรัฐภาคีโดยผิดกฎหมายของบุคคลใดบุคคลหนึ่งซึ่งไม่ใช่คนชาติหรือผู้อยู่อาศัยโดยถาวรของรัฐนั้น เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงินหรือผลประโยชน์ทางวัตถุอื่น ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม”
2. ผู้เสียหายจากการกระทำความผิด	เป็นความผิดต่อบุคคล (crime against person) เนื่องจากเป็นการนำพา ชักพา บังคับหลอกลวง นำตัวเหยื่อมาแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ	เป็นความผิดต่อรัฐ (crime against state) เนื่องจากทั้งผู้รับจ้างและบุคคลที่ถูกนำพามาต่างสมประโยชน์ทั้งสองฝ่าย แต่สิ่งที่ได้รับผลกระทบคือ ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และความมั่นคงปลอดภัยของประเทศที่บุคคลดังกล่าวลักลอบเดินทางเข้าไป
3. ความยินยอมของบุคคลผู้ถูกนำพา	โดยส่วนใหญ่เหยื่อมิได้ให้ความยินยอม หรือแม้จะมีบ้างที่ให้ความยินยอมแต่ความยินยอมดังกล่าวมักจะมีสาเหตุหรือเหตุผลอยู่เบื้องหลัง	มีความยินยอมหรือสมัครใจของผู้ที่ถูกนำพาข้ามแดนมา
4. วัตถุประสงค์ในการนำพา	การพาเหยื่อไปแสวงหาประโยชน์ยังสถานที่ที่ตั้งเป้าหมายไว้	วัตถุประสงค์เพียงเพื่อนำพาผู้ที่ประสงค์ข้ามแดนผ่านข้ามแดนไปตามที่ได้ตกลงไว้เท่านั้น
5. จุดหมายปลายทาง	เกิดขึ้นได้ทั้งภายในประเทศและเกิดขึ้นระหว่างประเทศ ซึ่งเหยื่อจะถูกนำพาภายใต้การควบคุมของขบวนการค้ามนุษย์ไปยังสถานที่ที่ขบวนการค้ามนุษย์กำหนดไว้เพื่อแสวงหาประโยชน์จากเหยื่อ	เกิดขึ้นได้เฉพาะระหว่างประเทศเท่านั้น วัตถุประสงค์หลักคือ การพาคนจากประเทศหนึ่งเข้าไปยังอีกประเทศหนึ่งโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย โดยผู้ที่ถูกพาข้ามแดนจะเดินทางไปที่ได้ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของตนเอง

6.การเสาะแสวงหาและการเชิญชวน	นักค้ามนุษย์จะเป็นผู้ออกไปเสาะแสวงหาและเมื่อพบเหยื่อจะใช้วิธีการต่างๆ เพื่อให้ได้ตัวเหยื่อมา เช่น กลอุบาย หลอกล่อ หรือการใช้กำลังบังคับ	ผู้ที่ประสงค์จะข้ามแดนจะเป็นผู้เข้ามาติดต่อขอใช้บริการ โดยการตัดสินใจนั้นจะอยู่กับผู้ที่ประสงค์จะข้ามแดน
7.ความสัมพันธ์เชิงธุรกิจ	ความสัมพันธ์เชิงธุรกิจจะเกิดขึ้นระหว่างบรรดานักค้ามนุษย์ด้วยกัน หรือระหว่างนักค้ามนุษย์กับผู้ที่ต้องการแสวงหาผลประโยชน์จากเหยื่อ เหยื่อ คือสินค้าชิ้นหนึ่งตลอดเวลาที่ยังคงมีประโยชน์ให้แสวงหาได้	ความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับจ้างขนคนข้ามแดนกับผู้ที่มีประสงค์จะข้ามแดน เป็นความสัมพันธ์เชิงธุรกิจจะหว่างกัน สิ่งที่ถูกขาย คือ บริการของผู้ขนคนข้ามแดน ซึ่งวัตถุประสงค์มีเพียงการนำพาข้ามแดนได้สำเร็จ
8.ความรู้และความสามารถในการควบคุมสถานการณ์	เหยื่อของการค้ามนุษย์ไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ เลือกลง หรือต่อรองเกี่ยวกับเรื่องใดๆ ทั้งสิ้น อนาคตและชะตาชีวิตของเหยื่อจะขึ้นอยู่กับนักค้ามนุษย์หรือขบวนการค้ามนุษย์ที่จะเป็นผู้กำหนด	ผู้ประสงค์จะเดินทางยังคงสามารถที่จะคิดหรือตัดสินใจหรือเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขใดๆ ก็ได้ ตราบเท่าการกระทำที่ผ่านมายังไม่อยู่ในระหว่างขั้นตอนการพาข้ามแดน เนื่องจากผู้รับจ้างจะมีอำนาจเด็ดขาดในการควบคุมสถานการณ์เฉพาะในช่วงการพาข้ามแดนเท่านั้น
9.ผลประโยชน์ตอบแทนหรือกำไร	แสวงหาประโยชน์โดยการนำเหยื่อไปขายต่อเป็นทอดๆ แต่ละทอดจะมีการบวกค่าใช้จ่ายและกำไรเพิ่มเข้าไป	ผู้รับจ้างจะได้ผลประโยชน์ตอบแทนเพียงจำนวนเดียวจากผู้ประสงค์ข้ามแดน โดยจำนวนขึ้นอยู่กับข้อตกลงกัน
10.การใช้ความรุนแรง	มีส่วนสัมพันธ์กับการใช้ความรุนแรง	ไม่มีการใช้ความรุนแรง
11.สิ่งที่เกิดขึ้นเมื่อถึงที่หมาย	เหยื่อจะถูกขายหรือถูกบังคับให้ทำงานประเภทที่ถูกกำหนดไว้และในสถานที่ที่กำหนดไว้ โดยไม่มีอิสระ การกระทำพฤติกรรมต่างๆ จะถูกจำกัดหรือควบคุมจากผู้แสวงหาประโยชน์จากเหยื่อ จะถูกจำกัดเสรีภาพ เอกสารเดินทางหรือเอกสารสำคัญอื่นๆ จะถูกริบหรือยึดเอาไป	ทั้งสองฝ่ายไม่มีพันธะผูกพันใดๆ ต่อกันอีกต่อไป การดำเนินชีวิตต่อไปเป็นการตัดสินใจของผู้ประสงค์เดินทางแต่เพียงฝ่ายเดียว

ที่มา: “นิยามความหมายของการค้ามนุษย์ ในหลักสูตรการอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับผู้ปฏิบัติงานสหวิชาชีพ เพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์” โดย ประวิทย์ ร้อยแก้ว, 2549, บริษัท ปาปิรุสพับลิเคชั่น จำกัด, น.38-43.

1.5.2 ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน

ประเด็นปัญหาที่สำคัญอันสืบเนื่องมาจากการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นคือการคือ ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยประเด็นนี้เป็นประเด็นที่เด่นชัดว่าผู้ย้ายถิ่นมักจะประสบกับ ปัญหาการถูกเอารัดเอาเปรียบ ในสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลเหล่านี้และการถูกละเลยในเรื่อง สถานะที่ถูกต้องตามกฎหมาย²⁴ เนื่องจากรัฐบาลของแต่ละประเทศจะมีกฎหมายหรือข้อบังคับ หรือระเบียบปฏิบัติต่างๆ เพื่อคุ้มครองหรือให้สิทธิแก่พลเมืองของตน ซึ่งโดยส่วนใหญ่สิทธิเหล่านี้ มักจะไม่รวมถึงผู้โยกย้ายถิ่นฐานข้ามชาติ²⁵ เนื่องจากผู้โยกย้ายถิ่นฐานข้ามชาติส่วนใหญ่มักจะ กลายเป็นพลเมืองชั้นสองหรือกลุ่มคนที่ถูกละเลยและถูกเลือกปฏิบัติมากที่สุด จากการศึกษา ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนสำหรับการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐานจึงสามารถแบ่งออกได้ดังนี้

(1) การถูกขูดรีดจากนายหน้า²⁶

เนื่องจากการย้ายถิ่นฐานโดยผิดกฎหมายส่วนใหญ่บุคคลผู้ย้ายถิ่นฐานเองไม่สามารถเดินทางได้ด้วยตนเองถ้าไม่ได้มีการผ่านนายหน้า เพราะกลุ่มนายหน้าเหล่านี้เป็นบุคคล สำคัญที่จะนำพาเขาเหล่านี้ไปยังจุดหมายปลายทางได้ โดยนายหน้าจะจัดการเรื่องการเดินทาง ทั้งหมด ตั้งแต่เรื่องการเดินทางหาที่พัก ในขบวนการนายหน้าจะเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความสัมพันธ์หรือมีความสามารถในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่รัฐ โดยการเดินทางของผู้ย้ายถิ่นด้วยการจ่ายเงินให้แก่นายหน้านั้นก็ได้เป็นหลักประกันความปลอดภัย เพราะเนื่องจากการเดินทางเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย จึงต้องเดินทางอย่างหลบซ่อน เช่น การซ่อนตัวอยู่ในรถบรรทุก สิ่งของ ซึ่งค่อนข้างเป็นการยากลำบากและเสี่ยงต่อการเสียชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีที่ผู้ย้ายถิ่น เป็นผู้หญิงยิ่งเสี่ยงต่อการถูกข่มขืน ล่วงละเมิดทางเพศจากนายหน้า

²⁴ Phil Marshall, Globalization, migrations and trafficking: some thoughts from the South-East Asia Region, (Paper to Globalization workshop in Kuala Lumpur, 2001), p.7.

²⁵ พัชรพล วังศ์บุญสินและคณะ, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 1, น. 44.

²⁶ อติสร เกิดมงคล, รายงานเรื่อง แรงงานข้ามชาติในสังคมไทย (1) การย้ายถิ่นของผู้ ลี้ภัย ความผูกพันกับสังคมไทย,สืบค้นเมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2550 จาก <http://www.prachatai.com/05web/th/>

(2) ความรุนแรงจากเจ้าหน้าที่รัฐ²⁷

เนื่องจากผู้ย้ายถิ่นเป็นบุคคลเข้าเมืองผิดกฎหมาย มีความหวาดกลัวจากการถูกเจ้าหน้าที่รัฐทำการจับกุม ทำให้บุคคลเหล่านี้ส่วนใหญ่ยินดีจ่ายเงินให้กับเจ้าหน้าที่รัฐเป็น ค่าคุ้มครอง เพื่อมิให้ตนเองถูกจับกุม หรือถ้าบุคคลเหล่านี้ถูกจับกุมแล้วสภาพความเป็นอยู่ในห้องขังที่แออัดยัดเยียด ปัญหาสภาพความเป็นอยู่ อาหารประจำวันและห้องน้ำของผู้ถูกคุมขัง นอกจากนี้ยังมีการทำร้ายร่างกายบุคคลที่ถูกคุมขังจนได้รับบาดเจ็บหรือจนถึงขั้นเสียชีวิต มีการข่มขืนการล่วงละเมิดทางเพศในกรณีที่เป็นผู้หญิง เช่นเดียวกับการถูกละเมิดจากกลุ่มนายหน้า โดยเป็นการกระทำของบุคคลผู้ถูกคุมขังด้วยกันหรือบางครั้งก็เป็นเจ้าหน้าที่รัฐกระทำเสียเอง

²⁷ เฟิงอ้าง.